

PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

Tema 1 Conceptes bàsics. Normativa i
organismes de prevenció

En aquest tema volem fer una introducció al bloc de la prevenció de riscos laborals, la normativa bàsica es centra en la **lleï 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals** i posteriors modificacions. Aquesta llei serà el punt de partida, tot i que també hem utilitzat d'altres que regulen aspectes bàsics d'aquest àmbit, entre d'altres trobem el RD 39/1997 Reglament dels serveis de prevenció amb les corresponents modificacions.

1. OBJECTIU DE LA LLEI DE PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

Promoure la seguretat i salut dels treballadors mitjançant l'aplicació de mesures i el desenvolupament de les activitats necessàries per a la prevenció de riscos derivats del treball.

Enllaç LPRL:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-24292>

2. PRINCIPIS DE L'ACCIÓ PREVENTIVA

L'acció preventiva haurà de desenvolupar-se d'acord amb els següents principis generals (art. 15 LPRL):

- Evitar els riscos.
- Avaluar els riscos que no es poden evitar.
- Combatre els riscos en el seu origen.
- Adaptar la feina a la persona atenuant la feina monòtona i repetitiva, reduint-ne els efectes en la salut.
- Tenir en compte l'evolució de la tècnica.
- Substituir el que sigui perillós pel que comporti poc perill o no en comporti cap.
- Planificar la prevenció de forma coherent i integradora al sistema general de gestió de l'empresa, tant en el conjunt de les seves activitats, com en tots els nivells jeràrquics d'aquesta.
- Adoptar mesures que donin prioritat a la protecció col·lectiva respecte de la individual que es faran servir quan els riscos no es puguin evitar o limitar de cap manera.
- Facilitar les instruccions degudes als treballadors.

3. CONCEPTES BÀSICS

A) Concepte de Salut

Al treball es poden produir situacions què afecten a les persones i la seva salut.

Definim **salut** segons la **OMS**, “l'estat complet benestar de l'individu, en la seva dimensió física, mental i social i, no tan sols l'absència d'afeccions i malalties”.

Definició de Salut (OMS):

B) Concepte de risc

Qualsevol aspecte del treball que té la potencialitat de causar algun dany. probabilitat que davant un perill determinat es produeixi un cert dany derivat del treball.

C) Concepte de factors de risc

Aquelles situacions o condicions de treball que poden perjudicar la salut del treballador.

Aquestes condicions es poden classificar en quatre categories:

- 1) Condicions de seguretat: Es tracta de condicions materials que influeixen sobre la possibilitat d'accident: elements mòbils, elèctrics, combustibles...Per controlar-los s'analitzen les màquines, eines, equips de transport, instal·lacions elèctriques, dimensions dels locals, condicions d'emmagatzematge..aquest factor els estudia la Seguretat en el treball.
- 2) Factors de tipus físic, químic i biològic: inclou soroll, vibracions, il·luminació, temperatura, humitat, velocitat de l'aire, radiacions i substàncies presents en l'ambient del treball. L'estudi d'aquests factors i les tècniques d'avaluació dels mateixos correspon a la Higiene Industrial.
- 3) Factors lligats a les característiques del treball: es tracta d'elements que plantegen al treballador esforços físics, ja sigui estàtics (postura de treball), dinàmics (manipulació de càrregues) i mentals (nivell d'atenció a la tasca). Aquests factors els estudia l'Ergonomia.
- 4) Factors relacionats amb l'organització del treball: Inclou factors referits a aspectes com el clima laboral, repartiment de tasques, comunicació interna, horaris, torns...Els analitza la Psicosociologia.

D) Danys derivats del treball

Els danys derivats del treball poden ser: Accidents de treball, Malalties Professionals i malalties inespecífiques o altres malalties.

1- Accidents de treball:

Segons la Llei de Seguretat Social tota aquella lesió corporal que el treballador pateix amb ocasió o motiu del treball per compte d'altri.

Segons aquesta llei es considera accident de treball entre d'altres:

- Accident in itinere: El que es produeix en el trajecte d'anada i tornada del treballador al centre de treball i el seu domicili.
- Els accidents que pateixi el treballador/a amb ocasió o com a conseqüència de l'acompliment de càrrecs electes de caràcter sindical així com els que tenen lloc a l'anada o a la tornada del lloc on s'exerceixen les funcions pròpies d'aquests càrrecs.
- Els que tenen lloc amb ocasió o per conseqüència de tasques que tot i ser diferents de les de la seva categoria professional, executi el treballador/a en compliment de les ordres de l'empresari/ària o espontàniament en interès del bon funcionament de l'empresa.

- Els que tenen lloc en actes de salvament i en altres de naturalesa anàloga, quan, uns i altres, tinguin connexió amb el treball.
- Les malalties, no incloses com a malalties professionals, que el treballador pugui contraure amb motiu de la realització del seu treball sempre que es provi que la malaltia es va produir per l'execució d'aquest treball.

-Malalties o defectes patits anteriorment pel treballador , que s'agreugen amb motiu de la lesió de l'accident.

No obstant el que estableixen els apartats anteriors, **no tindran la consideració d'accident de treball:**

- Els accidents que tenen lloc degut a força major estranya al treball.
- Els accidents que siguin deguts a dol o imprudència temerària del treballador accidentat.

També es **pot definir l'accident de treball des del punt de vista de la prevenció:**

succés anormal no desitjat que, de manera brusca e inesperada, interrompent la normal continuïtat del treball i pot causar lesions als treballadors. Des d'aquest punt de vista l'accident pot no causar lesions als treballadors, anomenant-se incidents i els accidents no sorgeixen per casualitat sinó per una situació anterior, què l'empresari ha de prevenir.

2- Malaltia professional

La malaltia professional, és aquella patologia mèdica que consisteix en una alteració més o menys lenta de la salut del treballador ocasionada per unes condicions de treball deficientes.

També es defineix l'art. 116 de la LGSS defineix la malaltia professional així: "S'entendrà per malaltia professional la contreta a conseqüència del treball executat per compte aliè en les activitats que s'especifiquen en el quadre que s'aprovi per les disposicions d'aplicació i desenvolupament de aquesta Llei, i que estigui provocada per l'acció dels elements o substàncies que en aquest quadre s'indiquin per a cada malaltia professional" (Quadre RD 1299/2006, aprova el quadre de malalties professionals)

Per tant i segons la llei de Seguretat social, es imprescindible perquè puguem parlar de malaltia professional què es donen els següents requisits:

- **Relació de causa-efecte** entre l'exposició continuada a la condició de treball nociva i el dany causat sobre la salut del treballador. Les malalties professionals poden manifestar els seus efectes molt temps després d'haver finalitzat l'exposició del treballador a la condició laboral perjudicial. Això provocarà que en alguns casos serà difícil considerar com a laborals algunes malalties.

- Que la malaltia estigui **inclosa dins del Quadre de malalties** professionals en el sistema de la Seguretat Social, que es publica oficialment al BOE i es va actualitzant periòdicament.

- Que siga conseqüència del treball per compte d'altre.

Exemple de classificació de les malalties en el RD 1299/2006, aprova el quadre de malalties professionals:

Grup 1	■ Malalties professionals causades per agents químics.
Grup 2	■ Malalties professionals causades per agents físics.
Grup 3	■ Malalties professionals causades per agents biològics.
Grup 4	■ Malalties professionals causades per inhalació de substàncies i agents no compresos en altres apartats.
Grup 5	■ Malalties professionals de la pell causades per substàncies i agents no compresos en algun dels altres apartats.
Grup 6	■ Malalties professionals causades per agents carcinògens.

Important diferencial entre accident laboral i malaltia professional:

	ACCIDENT DE TREBALL	MALALTIA PROFESSIONAL
Inici	Normalment es presenta de forma immediata	Sol ser el resultat d'un procés lent i progressiu
Causa que el provoca	Acostuma a ser una causa violenta clarament identificable	No sol ser fàcil identificar a simple vista la causa
Tractament mèdic	Sol requerir actuacions de primers auxilis i algunes vegades tractament quirúrgic	Requereix un tractament mèdic, amb identificació dels seus símptomes i tractament adequat

3- Malalties derivades del treball (patologies inespecífiques):

L'exigència per a ser considerada com a professional una malaltia de que estigui inclosa en el Quadre de malalties professionals pot deixar fora d'aquesta classificació altres patologies que estiguin relacionades amb una exposició dins de l'àmbit laboral i que no hi estiguin recollides.

En aquest sentit parlem de malalties derivades del treball, i jurídicament les considerem accidents de treball.

Són els riscos psicosocials com l'estrès, la fatiga laboral, depressió, l'envelliment prematur, moobing o assajament psicològic i el burn out o síndrome d'esgotament professional.

4. DRETS I DEURES DEL TREBALLADOR I EMPRESARI EN PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

1- DEURES DE L'EMPRESARI

L'empresari té el deure de protegir els treballadors davant els riscos laborals. Per això garantirà la seguretat i la salut dels treballadors al seu servei, en tots els aspectes relacionats amb el seu treball.

Deures generals
<ul style="list-style-type: none">
▪ Garantir la seguretat i la salut dels seus treballadors
▪ Integrar l'activitat preventiva en totes les fases de l'activitat empresarial
▪ Complir la normativa de prevenció de riscos laborals
▪ Assumir el cost de les mesures de seguretat i salut, sense carregar-les sobre el treballador
Deures respecte dels treballadors
<ul style="list-style-type: none">
▪ Deure d'informar i formar els treballadors sobre:<ul style="list-style-type: none">
- Els riscos existents en el centre de treball.
- Les mesures de prevenció/protecció aplicades en l'empresa a aquests riscos.
- El maneig adequat de les màquines, eines i els dispositius de seguretat.
▪ Paralitzar l'activitat de l'empresa en cas de risc imminent i greu. Si no ho fa, els representants del treballadors poder acordar, per majoria, paralitzar l'activitat laboral.
▪ Vigilar de forma periòdica la salut dels treballadors amb el seu consentiment. No serà necessari el seu permís si existeix un risc per a la salut del treballador, dels seus companys o de terceres persones.
▪ Consultar els treballadors i permetre que participin en matèria de prevenció de riscos.
▪ Facilitar als treballadors els equips de protecció adequats.
▪ Proporcionar una especial protecció a determinants col·lectius: embarassades, menors d'edat, treballadors temporals i d'ETT.
Deures respecte al centre de treball
<ul style="list-style-type: none">
▪ Elaborar un pla de prevenció per identificar, avaluar i controlar els riscos de l'empresa.
▪ Organitzar recursos per a l'activitat preventiva.
▪ Adoptar mesures per a situacions d'emergència.
▪ Coordinar-se en matèria de prevenció quan hi hagi diverses empreses en un mateix centre

Proteccions especials

L'empresari garantirà de manera específica la protecció a treballadors:

- Especialment sensibles a determinats riscos.
- En situació d'embaràs o part recent.
- Menors de 18 anys.
- El treballadors amb contractes de durada determinada i contractats per ETT gaudeixen del mateix nivell de protecció que la resta de treballadors de l'empresa on presten els seus serveis.

2- DRETS I DEURES DELS TREBALLADORS

DRETS	DEURES
<ul style="list-style-type: none"> • Dret d'informació sobre:<ul style="list-style-type: none"> - Els riscos per a la seguretat i la salut en el treball. - Les mesures i activitats de protecció i prevenció aplicables. - Les mesures adoptades en casos d'emergència.	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar les normes de prevenció, que han de conèixer.
<ul style="list-style-type: none"> • Dret de formació:<ul style="list-style-type: none"> - Teòrica-pràctica suficient i adequada en matèria preventiva, tant en ser contractat com per canvi de les condicions de treball. Aquesta formació serà impartida en hores de feina o descomptant-les de la jornada laboral.	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitzar correctament les màquines i eines de treball i els EPI
<ul style="list-style-type: none"> • Dret de paralització de l'activitat en cas de risc iminent i greu:<ul style="list-style-type: none"> - El treballador podrà abandonar el seu lloc de treball quan consideri que la seva vida o salut està exposada a un risc greu i iminent. - Els representants legals dels treballadors, o, en absència d'ells, els delegats de prevenció per majoria, podran interrompre l'activitat dels treballadors afectats si l'empresa no adopta les mesures de prevenció necessàries. - Treballadors o representants d'aquests no patiran cap perjudici per aquest fet si no han	<ul style="list-style-type: none"> • Informar de immediat al superior jeràrquic de qualsevol situació que comporti un risc per a la salut

actuat de mala fe o amb negligència.	
<ul style="list-style-type: none"> • Dret a la vigilància periòdica de la salut: <ul style="list-style-type: none"> - Vigilància periòdica de l'estat de salut en funcions dels riscos inherent al treball. De caràcter voluntària, exceptuant casos especials, on caldrà un informe previ dels representants dels treballadors. - Intimitat i dignitat de la persona. - Confidencialitat de la informació recopilada. - Entrega dels resultats a l'afectat. - Aquestes dades no poden ser utilitzades amb finalitats discriminatòries i en perjudici del treballador. - Aquesta vigilància, quan siga necessària, es prolongarà més enllà de la finalització de la relació laboral, segons es determini reglamentàriament. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vetllar per la seguretat i salut pròpies, dels companys i de tercers que es puguin veure afectats
<ul style="list-style-type: none"> • Dret de consulta i participació: <ul style="list-style-type: none"> - Planificació i organització en el treball i en la introducció de noves tecnologies. - Organització i desenvolupament de les activitats de vigilància de la salut i de la prevenció. - Designació de treballadors encarregats de les mesures d'emergència. - Procediments d'informació i documentació. - Projecte i organització de les activitats formatives sobre prevenció. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cooperar amb l'empresari perquè pugua garantir la prevenció i protecció adequades

5. TÈCNIQUES PREVENTIVES

SEGURETAT EN EL TREBALL

La seua finalitat principal és evitar que es produeixin **accidents de treball**, però això no s'aconsegueix sempre, per la qual cosa també s'encarrega d'atenuar-ne les conseqüències. Estudia les condicions materials que posen en perill la integritat física dels treballadors i actua sobre els llocs de treball (instal·lacions, escales, passadissos, espais de treball en general) i sobre els equips, eines, màquines i vehicles.

HIGIENE INDUSTRIAL

És la tècnica que s'encarrega de la identificació, l'avaluació i els controls dels contaminants físics, químics i biològics presents en el medi ambient que envolta al treballador, amb l'objectiu de prevenir l'aparició de **malalties professionals**.

ERGONOMIA

És la tècnica que estudia l'adaptació del treball a les condicions fisiològiques i psicològiques del treballador, amb la finalitat de prevenir la fatiga física i mental provocades per la càrrega del treball.

PSICOSOCIOLOGIA

És la tècnica que tracta d'evitar que els treballadors pateixin danys psicològics com a conseqüència del treball prevenint i corregint entre d'altres la insatisfacció laboral i l'estrès.

MEDICINA DEL TREBALL

Especialitat mèdica que pretén fomentar i mantenir la salut dels treballadors. Actua en l'àmbit **preventiu** (per evitar que apareguin malalties), **curatiu** (una vegada que s'han contret); i **reparador** (a través de la rehabilitació).

6. ORGANISMES PÚBLICS COMPETENTS EN PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

Hi ha una sèrie d'organismes públics que vetllen per la seguretat i la salut laboral, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional.

Organismes de l'Administració General de l'Estat

- **Institut Nacional de la Seguretat i Higiene en el treball (INSHT).**

És un òrgan adscrit al Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social que s'encarrega de l'anàlisi, l'estudi i la promoció i millora de les condicions de seguretat i salut laborals.

Presta assessorament tècnic i col·labora amb l'Agència Europea per a la Seguretat en el Treball i els òrgans tècnics de les CC.AA.

<http://www.insht.es/portal/site/Insht/>

- **La Inspecció de Treball i Seguretat Social.**

Vigila el compliment de la normativa sobre prevenció de riscos laborals i, en cas d'incompliment, proposa les sancions corresponents.

Per complir amb aquesta finalitat fa visites a les empreses per comprovar que compleixen la normativa vigent; assessora i informa a empreses i treballadors en matèria laboral; estén acta de la infracció comesa i proposa les sancions corresponents; i informa l'autoritat laboral sobre els accidents mortals, greus o molt greus.

<http://www.empleo.gob.es/itss/web/ca/>

- **Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball.**

Òrgan col·legiat integrat per representants de les C.AA, de l'Administració Central, dels sindicats i de les organitzacions empresarials més representatives.

Elabora propostes en matèria de prevenció de riscos laborals i compta amb una fundació que promou la millora de les condicions de seguretat i salut, especialment a les PIMES.

<http://www.insht.es/portal/site/Insht/menuitem.d22be8b09ba968aec843d152060961ca/?vgnextoid=62f5a126a4a85110VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD&vgnnextchannel=25d44a7f8a651110VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD>

Organismes internacionals

- Agència Europea per a la Seguretat en el Treball.

Amb seu a Bilbao i amb una composició tripartida (inclou representants del Govern de l'Estat, empresaris i treballadors), intenta aconseguir llocs de treball segurs i productius a Europa.

El seu objectiu principal es explicar la legislació comunitària en matèria de prevenció

- L'**Observatori Europeu de Riscos** pertany a l'Agència Europea i el seu objectiu és identificar riscos nous i emergents.

<http://es.osha.europa.eu>

- Organització Internacional del Treball (OIT).

És un organisme de les Nacions Unides, al qual pertany Espanya, amb la finalitat de millorar la seguretat i salut laborals i les condicions de treball i de vida en tots els països. L'OIT té una composició tripartida: reuneix representants de governs, empresaris i treballadors.

Aquest organisme ha dictat convenis sobre prevenció de riscos laborals, que Espanya ha ratificat, com el 155 sobre "seguretat i salut dels treballadors i medi ambient de treball" (1981)

<http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang-es/index.htm>